

Το Ενωτικό Δημοψήφισμα

Του Πάνου Αστραίου

Δεκάτη πέμπτη Ιανουαρίου 1950. Ημέρα ιστορικότατη δια την Κύπρο. Μεγάλη καμπή του ενωτικού αγώνος των Κυπρίων. Σταθμός και αφητηρία διά την μετέπειτα πορείαν του ενωτικού αγώνος. Ημέρα ενάρξεως μιας πορείας προς τον διεθνή παράγοντα διά να μάθει και κατανοήσει την αμετάθετον θέλησίν του να ελευθερωθεί, να αποτινάξει τον Βρετανικόν ζυγόν και να ενωθεί μετά της Μητρός Ελλάδος, όπου εθνικώς, ιστορικώς, θρησκευτικώς και γλωσσικώς ανήκει. Διά να διατρανώσει ο Κυπριακός λαός με τον πλέον εντονότερον και εμφαντικότερον τρόπον τον διακαή του αυτόν πόθον, των φλογερών επιθυμιών του και την αμετάτρεπτον απόφασίν του της δουλείας τα δεσμά να θραύσει και εις τας αγκάλας της Μητρός να πέσει.

Με αυτήν την απόφασιν ο Ελληνικός Κυπριακός λαός εβάδιζεν υπερήφανος, με υψηλά το μέτωπον, με ολόρθον το ανάστημα, ευθυτενής, με το ελληνικόν τραγούδι εις το στόμα, με την ελληνική σημαία εις τας χείρας, κάτω από τας χαρμούνους κωδωνοκρουσίας των εκκλησιών που ως εμβατήρια και παιάνες ηκούοντο, προς τους ιερούς ναούς και κάτω από τους ιερούς θόλους, με κατάνυξιν και με θρησκευτικήν ευλάβειαν, με εθνικήν έξαρσιν, με το εθνικόν ηφάιστειον εν δράσει, και αφού έκαμνε το σταυρό του, έθετε, εθνικώς υπερήφανος, την υπογραφήν τουκάτω από την φράσιν: "Απαιτώ ένωσην της Κύπρου μετά της Μητρός Ελλάδος. Ένωσιν και μόνον ένωσην" διά να αποδείξει εις όλον τον κόσμον, και ιδίως προς την βρετανικήν κυβέρνησιν που διαμφισβητεί τον πύρινον

αυτόν πόθον του, ισχυριζόμενη ότι μόνον η εκκλησία και οι παπάδες θέλουν την ένωσην, ταύτος ο ίδιος ο Κυπριακός λαός αείποτε στεντορείως διεκήρυπτεν τον ενωτικόν πόθον προς πάσας τας κατευθύνσεις, προς πάντα τα γεωγραφικά πλάτη και μήκη, προς άπαντα τον κόσμο με υπομνήματα και διακηρύξεις, με συλλαλητήρια και αποστολάς εις το εξωτερικόν και με πρεσβείας μεταφέρουσας και εις τα τέσσερα του ορίζοντος σημεία τον προαιώνιον και αναλλοίωτον και άσβεστον πόθον του Κυπριακού λαού. Την ελευθερίαν του επιθύμει ο Ελληνικός Κυπριακός λαός.

Δια την αποτίναξιν του δουλικού ζυγού ηγωνίζετο. Διά το δώρον της ελευθερίας εμάχετο. Αυτοδιάθεσιν απήτει. Και εις τον πόθον του, την θέλησίν του διεκήρυξεν από την πρώτην ημέραν, με το στόμα του τότε Αρχιεπισκόπου Κύπρου όταν ο πρώτος Άγγλος Αρμοστής επάτησε τον πόδα του επί του Κυπριακού εδάφους. Καλωσορίζων τον Άγγλο Αρμοστήν ο Αρχιεπίσκοπος ευχήθη η Αγγλική διοίκησις να γίνει η γέφυρα που θα ένώσει την Κύπρο με την Ελλάδα.

Απεδείχθη όμως ότι η Βρετανική Κυβέρνησις ουδεμίαν τοιαύτην διάθεσιν και πρόθεσιν εύρεν, με αποτέλεσμα να εκραγούν τα γεγονότα του Οκτωβρίου του 1931, τα Οκτωβριανά. Εσυνεχίσθη ο ενωτικός αγώνας. Και εφθάσαμεν μέχρι της ενάρξεως του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου που η Μ. Βρετανία εκάλει τον Κυπριακόν λαόν να συνδράμει, παρά το πλευρόν της, εις την νίκην των συμμάχων, και ότι μετά την νίκην θα λάβει το έπαθλον των αγώνων του δι' ελευθε-

ρίαν, ότι δηλαδή θα του αποδώσει την ελευθερίαν του.

Ανταπεκρίθησαν οι Κύπριοι. Αλλά φευ! Όταν ετελείωσεν ο πόλεμος με νίκην των συμμάχων, η Μ. Βρετανία τας υποσχέσεις της ελπισμόνησεν, και περισσότερον μάλιστα τον ζυγόν πέριξ του τραχήλου του συνέσφιγγε. Μόνη χειρονομία της ήτο να επιτρέψει εις τους εξοριστούς, που η ίδια εξόρισεν μετά τα Οκτωβριανά, να επιστρέψουν εις Κύπρον.

Μετά των εξορισθέντων και επιστρεψάντων ήτο και ο τότε Μητροπολίτης Κυρηνείας Μακάριος. Επετράπη και η πλήρωσις των κενών Μητροπολιτικών θρόνων. Διεξήχθη Αρχιεπισκοπική εκλογή όπου εξελέγη Αρχιεπίσκοπος ο Μητροπολίτης Κυρηνείας Μακάριος, ως Μακάριος Β'. Πληρωθεισών και των Μητροπολιτικών εδρών, συνεστήθη η Εθναρχία Κύπρου, εντονότερον το ενωτικόν αγώνα συνεχίσασα, με υπομνήματα, διαβήματα, συλλαλητήρια πανταχόθεν τον ενωτικόν πόθον του λαού διακηρύττουσα. Η πυρετώδης αυτή κινητοποίησης της εθναρχίας μεγάλως τη Βρετανική Κυβέρνησιν θορύβησε και προς αντιπερισπασμόν απεφάσισε να κάμει μίαν χειρονομίαν δέλεαρ, διά να αναχαιτίσει την ενωτικήν ορμήν. Απεφάσισε αυτοκυβέρνησιν να προσφέρει. Ως ήτο φυσικόν, η Εθναρχία απέρριψεν την προσφοράν αυτήν. Την εδέχθη όμως το ΑΚΕΛ με αποτέλεσμα το κόμμα αυτό να καθήσει με τους Άγγλους εις την ιδίαν τράπεζαν, την λεγόμενην Διασκεπτική. Προς υποστήριξιν της αυτοκυβερνήσεως το ΑΚΕΛ επραγματοποίησεν και συλλαλητήριον εναντίον της ενώσεως. Προεκήρυξεν και η εθναρχία ενωτικόν συλλαλητήριον.

Ενθαρρυνθείσα η Βρετανική Κυβέρνησις με την συμμετοχήν του ΑΚΕΛ εις τας υπούλους προσπάθειάς της να καταπνίξει

τον ασίγαστον ενωτικόν πόθον του Ελληνικού Κυπριακού λαού, εντονότερον προέβαλλεν τον ισχυρισμόν και το επιχείρημα ότι ο Κυπριακός λαός δεν ήθελεν την ένωσιν. Περισσότερον τώρα τον πόθον του λαού μας διημφισβήτει.

Διά να καταρριφθεί ο ισχυρισμός και το επιχείρημα αυτό της Βρετανικής Κυβερνήσεως και να πληροφορηθεί αυθεντικώς η διεθνής κοινή γνώμη περί του πόθου του ελληνικού κυπριακού λαού, εντονότερον προέβαλλεν τον ισχυρισμό και το επιχείρημα ότι ο Κυπριακός λαός δεν ήθελε την ένωσιν. Περισσότερον τώρα τον πόθον του λαού μας διημφισβήτει.

Διά να καταρριφθεί ο ισχυρισμός και το επιχείρημα αυτό της Βρετανικής Κυβερνήσεως και να πληροφορηθεί αυθεντικώς η διεθνής κοινή γνώμη περί του πόθου και της θελήσεως του λαού, η εθναρχία διενήργησεν το ενωτικόν δημοψήφισμα της 15ης Ιανουαρίου του 1950, αφού προηγουμένως η Βρετανική Κυβέρνησις απέρριψεν εισήγησιν της εθναρχίας όπως αυτή διεξαγάγει το Δημοψήφισμα. Και ο Κυπριακός λαός κάτω από τους ιερούς θόλους των εκκλησιών υπέγραψεν την θέλησίν του, τον προαιώνιον πόθον του να ενωθεί μετά της Μητρος Ελλάδος. Πέραν του 97% του λαού έθεσεν την υπογραφήν του εις τας Δέλτους του Δημοψηφίσματος, καταρριφθέντων των ισχυρισμών, των επιχειρημάτων και των αμφισβητήσεων της Βρετανικής Κυβερνήσεως περί του γνησίου του πόθου του λαού μας.

Και κατά την εποχήν αυτήν οι Άγγλοι απήλασαν. Απήλασαν τον κ. Σωκράτην Λοϊζίδην, τότε Γ.Γ. της ΠΕΚ και τον κ. Παντελήν Μπίστην, δημοσιογράφον, διευθυντή της Κυπριακής εφημερίδος "Έθνος". Χάριν της ιστορίας επιβάλλεται να αναφέρομεν ότι δυο